

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/128/2021
Identifikačné číslo spisu: 1113239297
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1113239297.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a sudcov JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD., v spore žalobcu: C. A., nar. XX. D. XXXX, bytom F.. U.O. X, T., adresa pre doručovanie: A.Á. XX, T., zastúpeného JUDr. Petrom Vačokom, advokátom so sídlom Vázovova 9/A, Bratislava, proti žalovanej: Slovenská republika konajúca prostredníctvom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom Račianska 71, Bratislava, o náhradu škody a zaplatenie nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 5C/170/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. novembra 2020, sp. zn. 8Co/257/2019, takto

rozhodol:

I. Dovolanie žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. novembra 2020, sp. zn. 8Co/257/2019, v časti výroku týkajúcej sa žalobcovi priznanej náhrady titulom nemajetkovej ujmy za väzbu vo výške 9.000 €, z a m i e t a.

II. Vo zvyšnej časti výroku, týkajúcej sa žalobcovi priznanej náhrady titulom nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie vo výške 18.000 € a vo výroku o náhrade trov konania rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 24. novembra 2020, sp. zn. 8Co/257/2019, z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou doručenu Okresnému súdu Bratislava I dňa 14. novembra 2013 domáhal, aby žalovanej bola uložená povinnosť zaplatiť mu náhradu škody vo výške 1 759,88 € a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 500 000 €. V žalobe podanej podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) v spojení s čl. 5 ods. 1, ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) uviedol, že uznesením vyšetrovateľa Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru Bratislava z 27. septembra 1999, ČVS: OÚV-539/99, bolo proti nemu vznesené obvinenie pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1, ods. 4 Trestného zákona a uznesením Okresného súdu Bratislava I z 30. septembra 1999 sp. zn. 3Nt/126/99 bol vzatý do väzby so začiatkom jej trvania od 28. septembra 1999 do 27. júna 2000, kedy bol príkazom Okresnej prokuratúry Bratislava I č. p. Pv 372/99-133 prepustený z väzby na slobodu. V rámci jeho väzobného stíhania mu

bolo uznesením vyšetrovateľa Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru Bratislava z 12. novembra 1999, ČVS: OÚV-539/99, vznesené ďalšie obvinenie pre trestný čin vydierania spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 k § 235 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Trestného zákona. Rozsudkom Okresného súdu Bratislava I zo 14. decembra 2011, právoplatného 28. novembra 2012, sp. zn. 1T/11/2007, bol žalobca spod obžaloby oslobodený. Svoj nárok na náhradu škody vo výške 1 759,88 € odôvodnil tým, že táto suma predstavuje jemu spôsobené náklady v podobe trov obhajoby, ktoré mu vznikli v priebehu celého trestného konania. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 500 000 € odôvodnil tým, že mu vznikol v dôsledku jeho nezákonného trestného stíhania v trvaní viac ako 13 rokov, nezákonného väzobného stíhania v trvaní 9 mesiacov a nesprávneho úradného postupu prokuratúry a vyšetrovateľa, v dôsledku čoho v spojení s medializáciou prípadu došlo k výraznému zásahu do jeho súkromného, profesionálneho, spoločenského a rodinného života a malo negatívny dopad na jeho osobnostné práva, občiansku česť a ľudskú dôstojnosť.

2. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 9. septembra 2015, č. k. 5C/170/2013-126, v spojení s opravným uznesením z 18. januára 2016, č. k. 5C/170/2013-145, uložil žalovanej povinnosť do 3 dní od právoplatnosti rozsudku zaplatiť žalobcovi: a/ 1 759,88 € titulom náhrady škody, b/ 50 000 € titulom náhrady nemajetkovej ujmy, c/ v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a d/ rozhodnutie o trovách konania si ponechal na samostatné rozhodnutie.

2.1. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobcovi bola uznesením o vznesení obvinenia z 27. septembra 1999 a následným trestným stíhaním vrátane väzobného stíhania spôsobená škoda, za ktorú podľa zákona č. 58/1969 Zb. zodpovedá žalovaná. Žalobcovi priznaná náhrada škody predstavuje náklady, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením v trestnom konaní a sú v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím.

2.2. Na odôvodnenie výroku, ktorým bola žalobcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy, súd prvej inštancie uviedol, že dĺžka trvania trestného stíhania a v rámci neho i dĺžka výkonu väzby predstavujú vážny zásah do osobnej slobody žalobcu, čo negatívne ovplyvnilo jeho osobný a profesionálny život, česť a dobrú povesť. So zreteľom na to považoval sumu 50 000 € za primeranú výšku tejto náhrady (vo zvyšku žalobu o túto náhradu zamietol). Pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy sa súd prvej inštancie spravoval § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

3. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 7. augusta 2018, sp. zn. 8Co/77/2016, rozsudok súdu prvej inštancie a/ v napadnutej časti priznanej náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 27 000 € potvrdil, b/ vo zvyšnej napadnutej časti rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a c/ žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

3.1. Podľa názoru odvolacieho súdu i keď súd prvej inštancie neposudzoval žalobcov nárok na náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy vo vzťahu k jednotlivým nezákonným rozhodnutiam osobitne (k obojm uzneseniam o vznesení obvinenia z 27. septembra 1999 a z 12. novembra 1999), z jeho odôvodnenia je zrejmé, že sa zaoberal všetkými titulmi uplatneného nároku.

3.2. Na odôvodnenie zmeňujúceho výroku odvolací súd uviedol, že za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy nemožno v danom prípade považovať sumu 50 000 €. Vzniknutým negatívnym následkom neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcu v podobe nezákonného trestného stíhania v trvaní 13 rokov je naopak v danom prípade potrebné považovať za primeranú náhradu sumu 9 000 € za trestné stíhanie pre trestný čin, pre ktorý bolo žalobcovi vznesené obvinenie uznesením z 27. septembra 1999, sumu 9 000 € pre trestný čin, pre ktorý bolo žalobcovi vznesené obvinenie uznesením z 12. novembra 1999. Ujmu vyvolanú obmedzením osobnej slobody považoval za porovnateľnú s ujmom vyvolanou trestným stíhaním žalobcu v trvaní 13 rokov. Spolu s náhradou nemajetkovej ujmy za väzbu v sume 9 000 € tak predstavuje celková náhrada nemajetkovej ujmy vzniknutej žalobcovi väzbou a trestným stíhaním, vedeným na základe uznesení o vznesení obvinenia z 27. septembra 1999 a z 12. novembra 1999, sumu 27 000 €.

4. Proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu o náhrade nemajetkovej ujmy podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f/ Civilného sporového

poriadku (ďalej len „CSP“) a z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

4.1. Pokiaľ ide o procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nedostatočných a nesprávnych skutkových zisteniach, nakoľko odvolacím súdom nebolo zopakované dokazovanie v súvislosti s určením výšky nemajetkovej ujmy. Rozhodnutie odvolacieho súdu považovala zároveň za nedostatočne odôvodnené vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy žalobcovi, ktorá spočívala v troch častiach, a to vo vzťahu k väzobnému stíhaniu žalobcu a k dvom jeho samostatným trestným stíhaniam.

4.2. Nesprávne právne posúdenie veci v súvislosti s dovolacím dôvodom v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľka videla pri riešení právnej otázky „určenia primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy po zohľadnení jednak iných hmotnoprávnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, jednak judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa obdobných prípadov“. Podľa jej názoru odvolací súd pri jej riešení nezohľadnil iné právne predpisy upravujúce finančné kompenzácie za spôsobené ujmy, ale ani relevantné rozhodnutia ESLP. V obdobných konaniach o náhradu škody a nemajetkovej ujmy nemožno priznávať neprimerané sumy, výška ktorých by v konečnom dôsledku bagatelizovala nároky priznávané podľa zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi (ďalej len „zákon č. 215/2006 Z. z.“). Ujma spôsobená stratou života predstavuje najzávažnejší dôsledok, za ktorý zákon priznáva maximálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy a takáto ujma nemôže byť odškodňovaná sumou neporovnateľne nižšou ako v prípade ujmy na cti alebo povesti fyzickej osoby. Mala za to, že napadnutý rozsudok znamená odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú predstavujú rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6MCdo/15/2012, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/7/2017, 3Cdo/19/2018.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací, uznesením z 20. júna 2019, sp. zn. 3Cdo/25/2019, zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 7. augusta 2018, sp. zn. 8Co/77/2016 vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku Okresného súdu Bratislava I z 9. septembra 2015, č. k. 5C/170/2013-126 v spojení s opravným uznesením z 18. januára 2016, č. k. 5C/170/2013-145, ukladajúci žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 27 000 € a vec v rozsahu zrušenia vrátil Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

6. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné. Zároveň skonštatoval, že žalovaná v dovolaní, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 CSP argumentujúc, že napadnuté rozhodnutie spočíva pri riešení predmetnej právnej otázky na nesprávnom právnom posúdení veci. Pokiaľ odvolací súd pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neprihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, zároveň túto neposúdil aj v kontexte s rozhodnutiami ESLP a ústavného súdu, odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu a rozhodol nesprávne.

7. Odvolací súd rozsudkom z 24. novembra 2020, sp. zn. 8Co/257/2019, rozsudok súdu prvej inštancie v časti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 27.000,- € potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania v celom rozsahu.

8. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol, že po opätovnom prejednaní veci v časti o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy 27.000 eur, dospel k záveru, že odvolanie žalovanej nie je dôvodné.

8.1. Pri odškodňovaní ujmy vzniknutej väzbou odvolací súd vychádzal z toho, že väzba má za následok zásah do ústavou garantovaného práva osobnej slobody, slobody pohybu a pobytu, práva na súkromie. V danom prípade u žalobcu mala väzba za následok náhle a násilné pretrhnutie väzieb žalobcu s rodinou, jeho vytrhnutie z pracovného života, zamedzenie jeho styku s vonkajším prostredím, a to s najprísnejším režimom kolúzne väzby, ku ktorej sa neskôr pridala aj úteková väzba, a všetko toto malo nepriaznivý vplyv na psychiku žalobcu, čo potvrdil aj vypočutý svedok. Žalobca vo svojej výpovedi hodnoverne opísal prežívanie vo výkone väzby, trpel pocitom bezmocnosti a strachu. Ujmu spôsobenú obmedzením slobody umocnili aj okolnosti jeho zadržania bezprostredne po tom, ako sa dobrovoľne prihlásil na políciu s úmyslom odovzdať zbraň, ktorú mal v legálnej držbe. Zásah polície bol voči správaniu žalobcu značne

neprimeraný. Z uvedených dôvodov odvolací súd priznal žalobcovi za 274 dní väzby sumu 9.000 eur, čo predstavuje cca 33 eur denne, resp. 1.000 eur mesačne.

8.2. Pri ustálení primeranosti tejto výšky vychádzal odvolací súd z nálezů Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 754/2016, v ktorom nepovažoval za neprimerané odškodnenie väzby sumou 1.000 eur mesačne, ktorú poškodený ťažko znášal, pociťoval neistotu a beznádej, pričom znášal vo väznici poníženie. Odvolací súd posúdil primeranosť nemajetkovej ujmy aj v kontexte s rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva. Priznaná výška odškodnenia nemajetkovej ujmy za väzbu nedosahuje ani výšku nemajetkovej ujmy priznávanú rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva ako odškodnenie pri porušení čl. 5 Dohovoru v súvislosti s obmedzením osobnej slobody. Vo veci Winkler proti Slovenskej republike priznal ESĽP sumu 8.000 eur za nezákonnú väzbu, pretože odškodnenie priznané Ústavným súdom SR v sume 70.000 Sk nepovažoval za dostatočné. Vo veci Petrov proti Slovenskej republike ESĽP priznal náhradu nemajetkovej ujmy 8.000 eur z dôvodu absencie rozhodnutia o väzbe od 5. do 8.11. 2010. Vo veci Kormoš proti Slovenskej republike priznal ESĽP sumu 12.000 eur z titulu nemajetkovej ujmy, pretože odškodnenie Ústavného súdu SR za nezákonnú väzbu vo výške 100.000 Sk považoval za príliš nízke. Rozhodnutia ESĽP ako Flux v. Moldavsko, Iltalehti a Karhuvaara v. Finsko, Tolstoy Miloslavsky v. Spojené Kráľovstvo sa týkali náhrady nemajetkovej ujmy za poškodenie dobrej povesti zverejnením informácií/fotografií.

8.3. Podľa zákona č. 255/1998 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, celková suma odškodnenia poskytnutá podľa tohto zákona nesmie presiahnuť 50 násobok minimálnej mzdy (§ 4 ods. 4). V roku 2000, kedy sa väzba žalobcu skončila, bola minimálna mzda 146,05 eur, a preto suma 7.300 eur predstavuje maximálny limit odškodnenia nemajetkovej ujmy spôsobenej trestnými činmi. Z hľadiska porovnania priznanej sumy s finančnou kompenzáciou priznávanou obeťam násilných trestných činov, možno konštatovať, že priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nie je; vzhľadom na individuálne okolnosti prípadu; premrštená či zjavne neprimeraná. V prípade žalobcu išlo o mladého človeka, vzdelanú osobu, ktorej sa v čase zásahu darilo uspieť v profesionálnom živote a ktorá si budovala aj svoj partnerský vzťah. Náhle pretrhnutie týchto vzťahov vzatím žalobcu do väzby sa odrazilo i v jeho zlom psychickom stave. Zúfalstvo žalobcu sa následne prehlbovalo podmienkami, v ktorých väzbu vykonával, nutnosťou podrobiť sa skúmaniu duševného stavu a zamietaním jeho sťažností proti väzbe. Odvolací súd tak zastáva názor, že ujma vzniknutá v jeho osobnom a pracovnom živote je porovnateľná s ujmom spôsobenou násilnými trestnými činmi.

9. Pokiaľ ide o odškodnenie nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie, odvolací súd uviedol, že prihladol na to, že žalobca bol vyše trinásť rokov vystavený každodennému strachu o budúcnosť v súvislosti s hrozbou uloženia nepodmienečného trestu odňatia slobody, a to pokiaľ ide o trestný čin ublíženia na zdraví v trvaní 5 až 12 rokov a pokiaľ ide o trestný čin vydierania v trvaní 2 až 8 rokov. Žalobca bol bezúhonnou osobou, pričom bol trestne stíhaný za závažné trestné činy. Nesporné je, že žalobca bol v čase začatia trestného stíhania vo veku 26 rokov, bol podnikateľom, predsedom predstavenstva spoločnosti GB Trading a.s., podnikal v oblasti sprostredkovania obchodu a služieb, najmä vo vzťahu k zahraničiu, keďže študoval v zahraničí a ovládal plynule tri cudzie jazyky, pričom v súvislosti s trestným stíhaním prišiel o postavenie v spoločnosti, trestné stíhanie malo negatívne dôsledky na jeho pracovný život. Žalobca tak bol počas trestného stíhania vystavený neustálemu strachu o jeho ďalšie pracovné uplatnenie a tým aj o jeho budúce živobytie. Dlhotrvajúce trestné stíhanie a s tým spojená beznádej a neistota, vyvolali u žalobcu panický strach zo založenia si plnohodnotnej rodiny. Závažnosť ujmy bola determinovaná tým, že trestné stíhanie žalobcu trvalo v jeho životnom období rozhodujúcim pre budovanie si pracovnej kariéry a zakladanie si rodiny (vo veku od 26 do 39 rokov). Ako bolo v konaní preukázané, v dôsledku začatého trestného stíhania bol žalobca nútený zmeniť si v jeho priebehu svoje priezvisko. Uvedená skutočnosť potvrdzuje negatívny dopad trestného stíhania na jeho súkromie. Všetky tieto skutočnosti mali za následok citeľný zásah do ľudskej dôstojnosti, cti, vážnosti a dôveryhodnosti žalobcu v jeho profesionálnom živote, ktorý bol značnej intenzity, čo sa prejavilo v pochybnostiach okolia o bezúhonnosti žalobcu, o jeho cti a charaktere. Odvolací súd považoval za potrebné pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy zohľadniť aj to, že dôvodom oslobodenia žalobcu spod obžaloby, bola skutočnosť, že nebolo preukázané, že sa stali skutky, pre ktoré bol stíhaný.

9.1. Odvolací súd sa pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy v súvislosti s trestným stíhaním riadil takou úvahou, že ujma vyvolaná obmedzením osobnej slobody je porovnateľná s ujmom vyvolanou trestným

stíhaním za dva závažné trestné činy v trvaní 13 rokov. Za trestné stíhanie v súvislosti s ublížením na zdraví v trvaní 159 mesiacov odvolací súd považoval za primerané odškodnenie v sume 9.000 eur, ktoré predstavuje 56 eur mesačne (cca 2 eur denne) a za trestné stíhanie v súvislosti s vydieraním v trvaní 156 mesiacov, odvolací súd považoval za primerané odškodnenie v sume 9.000 eur, ktoré predstavuje 57 eur mesačne (cca 2 eur denne). Výška nemajetkovej ujmy bola tak v danom prípade odrazom závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k jej vzniku došlo. Trestné stíhanie predstavovalo značný zásah do osobnostných práv žalobcu, ktorý bol; dovedy ako bezúhonná osoba; vystavovaný počas neprímerane dlhej doby trestného stíhania vyšetrovacím úkonom orgánov činných v trestnom konaní.

9.2. Z hľadiska porovnania s finančnými kompenzáciami priznávanými podľa zákona č. 255/1998 Z. z. nepovažoval odvolací súd priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy, vzhľadom na individuálne okolnosti prípadu, za prehnanú. V roku 2012, kedy sa trestné stíhanie skončili, bola minimálna mzda 327 eur, čo predstavuje 16.350 eur ako maximálny limit odškodnenia nemajetkovej ujmy spôsobenej trestnými činmi. V danom prípade celková výška odškodnenia 18.000 eur prekračovala maximálny limit o 10 %. Uvedené prekročenie považoval odvolací súd za plne odôvodnené, pretože dĺžka trvania trestného stíhania výrazne ovplyvnila dovtedajší život žalobcu, a preto rozsahom následkov a dĺžkou trvania predstavuje značný zásah do jeho osobnostnej integrity.

9.3. Odvolací súd zastával názor, že z hľadiska proporcionality pri určovaní výšky odškodnenia nemajetkovej ujmy možno zákon č. 215/2006 Z. z. použiť len podporne, keďže podľa nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 754/2016, je nenáležité limitovať výšku náhrady porovnávaním výšky odškodňovania iných zákonom stanovených prípadov, ako sú odškodnenia bolesti, SSÚ a obetí trestných činov. Vzhľadom na uvedené priznanú sumu považoval odvolací súd za primeranú aj z hľadiska komparácie s odškodneniami obetí trestných činov, ktoré sú priznávané za telesné zranenia a násilné trestné činy, resp. pozostalým obetí trestných činov.

9.4. Celková priznaná výška odškodnenia nemajetkovej ujmy 27.000 eur je podľa názoru odvolacieho súdu potrebná na vyváženú, resp. zmiernenú následkov ujmy vzniknutej žalobcovi nezákonným trestným stíhaním a väzbou, nevymyká sa z medzi predstáv spravodlivosti a slušnosti a zohľadňuje aj fakt, že žalobcovi sa nedostalo primeraného zadosťučinenia v inej ako peňažnej forme, a vzhľadom na značný odstup času, na jej reparovanie už nie je postačujúce len samotné konštatovanie porušenia práva.

10. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2 v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. a žalobcovi priznal náhradu trov konania v celom rozsahu, keďže bol v konaní úspešný. Vzhľadom na to, že žalobca mal plný úspech v časti uplatneného nároku na náhradu škody a čo do základu uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, pričom výška plnenia závisela výlučne od úvahy súdu, nie je zamietnutie žaloby vo zvyšnej časti prejavom procesného úspechu žalovanej, ale dôsledkom úvahy súdu.

11. Proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu o náhrade nemajetkovej ujmy podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f/ CSP a z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

11.1. Pokiaľ ide o procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, dôvodnosť tohto dovolacieho dôvodu proti výroku I. vyplýva primárne zo zjavného nerešpektovania právneho názoru vysloveného dovolacím súdom v uznesení NS SR a porušenia princípu právnej istoty. S odkazom na stanovisko č. 2 občianskoprávneho kolégia NS SR z 03.12.2015 publikované v Zbierke stanovísk NS a súdov SR 1/2016 žalovaná uviedla, že odvolací súd sa nielen neriadil záväzným právnym názorom dovolacieho súdu, odklon od jeho ustálenej rozhodovacej praxe ako aj vysloveného právneho názoru v tejto veci neodôvodnil, ergo jeho rozhodnutie neposkytuje ani požadované zásadné vysvetlenie dôvodov pre jeho rozhodnutie.

11.2. Ako dôvod pre prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP žalovaná označila skutočnosť, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorou sa odvolací súd v rozhodnutí síce zaoberal, avšak s nesprávnym záverom a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Odvolací súd vyriešil nesprávne právnú otázku primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorej výška nie je v súlade s platnými a účinnými vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúce aj iné finančné kompenzácie. Odvolací súd opätovne priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy v totožnej výške, pričom svoje presvedčenie o jej primeranosti podporil výlučne

odkazom na nález Ústavného súdu SR z 24.1.2017, č. k. III. ÚS 754/2016-42, ktorý predstavuje podľa názoru žalovanej individuálne rozhodnutie v konaní, ktoré bolo záväzné iba pre účastníkov konkrétneho konania. Okrem zjavnej neprímeranosti priznanej nemajetkovej ujmy vo všeobecnosti, žalovaná zdôraznila, že odvolací súd náhradu nemajetkovej ujmy, resp. jej výšku, odôvodňoval totožnými skutočnosťami tak pri jednotlivých uzneseniach o vznesení obvinenia ako aj pri väzbe, pričom nezohľadnil skutočnosť, že trestné činy (a ich vyšetrowanie) boli úzko prepojené. Rezignovanie odvolacieho súdu na jeho úlohu hľadania primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy v prípade žalobcu vyplýva aj zo skutočnosti, že priznal náhradu nemajetkovej ujmy za dve vznesené obvinenia vo výške 2 x 9000 € , pričom za trestné stíhanie pre ublíženie na zdraví v trvaní 159 mesiacov pri hroziacom treste 5 až 12 rokov odňatia slobody priznal sumu 56,6 € / mesiac stíhania a za trestné stíhanie pre vydieranie v trvaní 156 mesiacov pri hroziacom treste 2 až 8 rokov odňatia slobody priznal sumu 57,6 € / mesiac stíhania. Za vznesenie obvinenia za trestný čin vydierania tak bola žalobcovi paradoxne priznaná vyššia náhrada ako za dlhšie trvajúce stíhanie s hrozbou dlhšieho trestu odňatia slobody. Odvolací súd v uvedenej veci nehľadal nastolenie spravodlivej rovnováhy a neurčoval náhradu nemajetkovej ujmy v takej výške, ktorá by bola primeraná. Odvolací súd nerozlišoval medzi dvoma trestnými konaniami a rovnako mechanicky pristupoval k určovaniu nemajetkovej ujmy, pričom obdobie trvania väzby žalobcu bolo odškodnené sčasti priznaním odškodnenia za samotnú väzbu a rovnaké obdobie bolo ešte dvakrát odškodnené v rámci priznania náhrady nemajetkovej ujmy za každé trestné stíhanie samostatne. Nezodpovedanou ostala tiež otázka, prečo odvolací súd priznal totožnému poškodenému za rovnakú ujmu v jednom prípade 56 € za mesiac trestného stíhania a v druhom prípade „až“ 57 €, ak ostatné okolnosti konania boli zhodné. Na základe uvedených skutočností odvolací súd nesprávne právne posúdil primeranosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy, a to nielen prekročením akýchkoľvek zákonných limitov odškodnenia, ale aj vedomým avšak logicky neodôvodniteľným opakovaným odškodnením rovnakých následkov, ktoré mal za preukázané.

11.3. Zároveň žalovaná uviedla, že odvolací súd aj výrokom II., ktorým priznal žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania v celom rozsahu, rozhodol v extrémnom nesúlade so skutkovými zisteniami o výsledku sporu a relevantnou právnou úpravou, toto náležite neodôvodnil a tak porušil právo žalovanej na spravodlivé súdne konanie. Aj v tejto časti žalovaná považovala rozhodnutie odvolacieho súdu za svojvoľné (arbitrárne) a tým pádom nepreskúmateľné, čo zakladá dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP. Zo skutkových okolností prejednávaneho prípadu je zrejmé, že žalobca sa podanou žalobou domáhal priznania náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 500 000 € a odvolací súd mu priznal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v celkovej výške 27 000 €. Pre zjavný rozpor s rozumným usporiadaním procesných vzťahov nebolo možné žalobcovi priznať nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

11.4. Z týchto dôvodov žalovaná navrhla rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a podľa § 450 CSP vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

12. Žalobca v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol v zmysle ust. § 447 ods. f/ CSP, resp. aby podané dovolanie zamietol v zmysle ust. § 448 CSP.

13. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalovaná, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ CSP a v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že časť dovolacej argumentácie dovolateľky opodstatňuje záver o prípustnosti a tiež dôvodnosti dovolania.

14. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

K prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP

15. Žalobkyňa prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

17. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vétrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko). Judikatúra ESLP síce nevyžaduje, aby na každý argument strany bola v odôvodnení rozhodnutia súdu daná odpoveď, trvá však na tom, že ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď súdu práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

18. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej mozgnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

19. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami

strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

20. Dovolací súd konštatuje, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa žalobcovi priznanej náhrady titulom nemajetkovej ujmy za väzbu vo výške 9.000 €, treba považovať za súladné s vyššie uvedenými kritériami. Odvolací súd v tejto časti odôvodnil svoje rozhodnutie spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

21. Treba však prisvedčiť námietke žalovanej, týkajúcej sa nepreskúmateľnosti výroku vo zvyšnej časti, týkajúcej sa žalobcovi priznanej náhrady titulom nemajetkovej ujmy za trestné stíhania vo výške 18.000 €. S poukazom na argumentáciu dovolateľky (uvedenú v bode 11.2. tohto rozhodnutia) závery odvolacieho súdu nemajú dostatočnú oporu v zistení rozhodujúcich skutkových okolností a ani právne posúdenie nemožno považovať za konzistentné a komplexné, zohľadňujúce všetky relevantné okolnosti prejednávanej veci. Námietka žalovanej, že postupom odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP, je v tejto časti dôvodná.

21.1. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

21.2. Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v časti, týkajúcej sa žalobcovi priznanej náhrady titulom nemajetkovej ujmy za trestné stíhania vo výške 18.000 €, zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

21.3. Vzhľadom na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku v tejto časti, dovolací súd nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalovanej v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

K prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

22. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

23. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

24. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

25. „Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu“ je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované)

rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali.

26. Z obsahu dovolania vyplýva, že žalovaná považovala za nesprávne vyriešenú otázku primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb. s ohľadom na platné a účinné vnútroštátne predpisy upravujúce aj iné finančné kompenzácie. Uvedená právna otázka sa týka správnosti posudzovania primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nevyhnutnosti zohľadnenia iných hmotnoprávných predpisov tuzemského právneho poriadku upravujúcich odškodňovanie a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

27. Podľa názoru dovolateľky sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu, pričom označila rozhodnutia najvyššieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd v napadnutom rozhodnutí odkloniť pri riešení vymedzenej právnej otázky. Ide o rozhodnutie ESĽP Karhuvaara a Iltahethi v. Fínsko a rozhodnutia NSSR sp. zn. 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, 3Cdo/7/2017 a 3Cdo/19/2018.

28. Pri riešení nastolenej otázky je potrebné pripomenúť aj staršiu judikatúru, ktorá sa týkala sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. ktorý zákon neupravoval náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnym názorom najvyššieho súdu obsiahnutým v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát Rc 13/2009. V uvedenom rozhodnutí pri riešení nastolenej otázky (odškodnenie väzby) najvyšší súd vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru, i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike). V nadväznosti na to sa judikatúra začala zaoberať určením výšky odškodnenia, keďže právna úprava v tomto smere úplne absentovala.

29. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

30. Danou problematikou sa najvyšší súd zaoberal aj v rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012, v ktorom dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

31. Rovnako v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia

úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z. z., v zmysle ktorého v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania.

32. Vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009.

33. V rozhodnutí z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 sa najvyšší súd zaoberal otázkou, či sa ustanovenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospeľ k záveru, že na jeho záveroch o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospeľ najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. *Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo*). Európsky súd pre ľudské práva tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad *Flux v. Moldavsko*, *Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo*). Okrem toho Európsky súd pre ľudské práva vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad *Público - Comunicacáo Social, S. A. v. Portugalsko*). Napokon EŠLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. *Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko*).

34. Najvyšší súd aj v rozhodnutí zo dňa 24. júna 2020 sp. zn. 6Cdo/38/2019 vyslovil, že právny názor zastávajúci potrebu podrobnej špecifikácie dôsledkov vydania nezákonného rozhodnutia, preskúmateľnosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy a náležité zohľadnenie iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, je pevne zakotvený v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu prakticky od roku 2006. Tento právny názor predstavuje výklad súladný so štandardom ochrany ľudských práv na európskej úrovni, eliminuje ľubovôľu pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch a zohľadňuje výšku priznaných náhrad pri zásahoch do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky. Uvedený prístup nepopiera princíp úplného odškodnenia, keďže nevylučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za predpokladu riadneho odôvodnenia zvýšenej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia.

35. V danom prípade si žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za 274 dní väzby, ktorú vykonal od 28.9.1999 do 27.06.2000, teda za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. Odvolací súd pri úvahách

o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy prihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie. Odvolací súd nevybočil ani z maximálnych limitov stanovaných v inom právnom predpise. Dovolací súd poukazuje na závery obsiahnuté v rozhodovacej praxi ústavného súdu, ktorý vyslovil, že všeobecné súdy disponujú pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za vedenie trestného stíhania (obzvlášť v prípadoch, ak nezákonné rozhodnutie bolo vydané ešte za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb.) širokou mierou uváženia a ich úvahy nemožno limitovať mechanickým porovnávaním odškodňovania iných prípadov upravených v iných právnych normách. Je to tak jednak preto, že vždy v týchto prípadoch je nevyhnutné vychádzať z osobitných okolností vecí, a jednak preto, že v prípade mechanického prenášania limitov právnej úpravy iných prípadov odškodnenia by to muselo znamenať predchádzajúce posúdenie tam stanovenej výšky odškodnenia z hľadiska spoločenskej spravodlivosti (nemožno limitovať výšku náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie porovnávaním odškodňovania bolesti či obetí trestných činov, pokiaľ všeobecnému súdu nepatrí právomoc posúdiť takúto zákonnú úpravu z hľadiska spoločenskej spravodlivosti). Významným je však i to, že z hľadiska ústavnoprávneho je zodpovednosť štátu v týchto prípadoch konštruovaná ako objektívna absolútna zodpovednosť (štát sa jej nemôže zbaviť). Tieto závery sú osobitne významné pre prípady rozhodovania o výške náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (orgánov) štátu, ktorý na druhej strane sám ako zákonodarca formuluje kritériá stanovenia ich výšky, a dokonca v dnes účinnom znení právnej úpravy stanovil zákonom ich hornú hranicu. Z tohto dôvodu musí byť poskytnutý všeobecným súdom ako osobitnej a nezávislej zložke štátnej moci široký autonómny priestor na realizáciu voľnej úvahy (III. ÚS 754/2016).

36. Dovolací súd konštatuje, že odvolací súd v uvedenej časti nároku žalobcu postupoval podľa ustálenej súdnej praxe a vymedzil kritériá, ktorých naplnenie skúmal na základe výsledkov vykonaného dokazovania. Určenie výšky nemajetkovej ujmy zodpovedá a je súladné s požiadavkou spravodlivosti (rozsudok sp. zn. 7Cdo/145/2011 z 12. decembra 2012).

37. Dovolací súd z dôvodov uvedených v tomto rozhodnutí nedôvodné dovolanie žalovanej v časti týkajúcej sa priznanej náhrady titulom nemajetkovej ujmy za väzbu vo výške 9.000 €, zamietol podľa § 448 CSP.

38. Najvyšší súd v súlade s § 449 ods. 1 CSP a § 450 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa žalobcovi priznanej náhrady titulom nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie vo výške 18.000 € a vo výroku o trovách konania zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (viď bod 21. rozsudku).

39. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

40. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

40.1. Záverom dovolací súd uvádza, že v súvisiacom výroku o trovách konania by bolo žiadúce vyjadriť skutočnosť, že súd rozhoduje o výške trov konania v prospech úspešnej strany z čiastky, ktorá jej bola priznaná.

41. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.